

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд на тема „Състояние, тенденции и резултати на програмата на НЗОК за профилактика на задължително здравноосигурените лица над 18 г., осъществявана от общопрактикуващите лекари” разработен от д-р Пенка Стефанова Костадинова за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт”, професионално направление 7.4. „Обществено здраве”, научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”.

от д-р Асен Петков Петков, д.м.н., професор в катедра “Военна медицина” - ВМА, член на Научното жури съгласно заповед на Ректора на МУ – Плевен № 1312/04.07.2017 г.

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд е посветен на актуална за българското здравеопазване тема. В последните години здравните мениджъри насочват своето внимание към предимствата на профилактиката и извънболничното лечение поради нарастване на разходите за болнично лечение. Докторантката е провела мащабно и детайлно проучване на значението на програмата за профилактика на НЗОК и нейното отражение върху извънболничната и болничната помощ.

Д-р Костадинова е завършила магистратури по медицина и икономика и притежава специалности „Социална медицина и здравен мениджмънт” и „Икономика на здравеопазването”. Има разнообразен трудов стаж в образователната сфера, частния бизнес, здравеопазването и в Районната здравноосигурителна каса – Плевен. Това ѝ помага да види проблемите в здравеопазването от различни гледни точки и да оцени правилно влиянието на икономическите фактори в разработения от нея научен труд.

Дисертационният труд е в обем на 192 стандартни машинописни страници и съдържа Въведение, Литературен обзор, Цел, задачи и методология на проучването, Резултати и обсъждане, Изводи, Препоръки, Приноси и Използвана литература. Трудът е богато онагледен със 73 графики и 26 таблици. Допълнително са представени 20 страници с приложения към дисертационния труд. Книгописът съдържа 237 литературни източника, от тях 106 на кирилица.

В Литературния обзор в обем от 56 страници, структуриран в 8 части. Д-р Костадинова прави обширен преглед на основните понятия, свързани с темата, като подробно са изяснени същността, класификацията и значението на скрининговите изследвания. Показано е значението на дейността на ОПЛ, накратко е описана същността на профилактичните прегледи. Детайлно са анализирани литературните източници, разкриващи ролята на профилактичните прегледи за превенция и ранно откриване на социалнозначими заболявания, както и различните методики за оценка на риска при някои от тях. Извършен е и подробен преглед на нормативните документи, свързани с ресурсната осигуреност на профилактичните прегледи. Изследвани са и публикации за мнението на ОПЛ и здравноосигурените лица по проблемите на профилактиката. Направена е кратка справка за обхвата на лицата с извършени профилактични прегледи и по-подробно е представен ефектът от общия профилактичен преглед. Литературният обзор завършва без произтичащи от него изводи, но направеното обобщение дава основание за формулиране на последващите цел и задачи на дисертационния труд.

Целта на дисертационния труд е „Да се проучат и анализират нормативното регламентиране, състоянието и тенденциите на ресурсната осигуреност, изпълнението и резултатите и да бъдат изработени предложения за промяна на Програмата, финансирана от НЗОК за

профилактика на ЗЗОЛ над 18 г., осъществявана от общопрактикуващите лекари.”

За изпълнение на тази амбициозна цел авторката си е поставила шест задачи и определила осем работни хипотези. Считам, че е удачно да се добави задача, свързана с предложенията за промени, които докторантката формулира в края на дисертационния труд. Подробно са представени са обектът, предметът, времето и мястото, постановката и методите на проучването.

Резултатите и тяхното обсъждане са представени на 93 машинописни страници. Д-р Костадинова проучва детайлно нормативната база и прави аргументирано обобщение за степента на нейното изпълнение. Дисертацията би спечелила ако се засили анализът на силните и слабите страни на съответните документи, от които да произтекат и обосновани предложения за промяна или ефективно прилагане. Изследвана е и ресурсната осигуреност за изпълнение на програмата. Установен е малък, но траен спад в осигуреността на ОПЛ в страната. Подобна е ситуацията и в изследваната от авторката област Плевен. Изследването потвърждава големите диспропорции по този показател в различните области. Добро впечатление прави подробното изследване на времето като ресурс. То доказва физическата невъзможност на голям процент ОПЛ да извършат нормативно определените дейности в редовното работно време. Направено е проучване на финансовата обезпеченост на програмата, което доказва, че въпреки нейния задължителен характер се осигуряват едва 50% от необходимите средства. Обобщението в края на раздела подчертава недостига на всички необходими за програмата ресурси. Анкетното проучването на мнението и активността на ОПЛ за профилактичните прегледи е анализирано обстойно. Принос е и проучването на информираността, обхвата и мнението на здравноосигурени лица за ефективността на Програмата за профилактика. Приносен характер има проучването на обема и стойността на оказаната извънболнична и болнична

помощ на здравноосигурените лица над 18 г. в област Плевен през 2013 г. според обхвата им с профилактични прегледи за периода от 2006 до 2013 г. Докторантката прави обстойни изследвания и за определяне индекса на потребление на здравни услуги според честотата на извършените профилактични прегледи. Накрая е направена връзката между стойността за извършени извънболнични и болнични услуги и броя на профилактичните прегледи в определен период. Обобщенията след всеки раздел произхождат от текста, но в голяма степен го повтарят. Ако се направят като стегнати изводи, трудът само ще спечели и ще бъдат по-добре обосновани общите изводи.

Въз основа на извършените проучвания и научен анализ д-р Костадинова прави 8 обосновани и произтичащи от текста общи **изводи** и 16 **препоръки**, обособени по отношение на здравната политика и практика, по отношение на нормативно-организационната уредба и по отношение на инвестициите в опазване здравето на възрастните хора.

Д-р Костадинова представя **5 публикации**, свързани с темата на дисертацията, една от които в чужбина.

Авторефератът е разработен на 60 машинописни страници и отразява същността и резултатите на направените от докторантката изследвания.

Приемам **приносите** от научната разработка, формулирани от д-р Костадинова, като искам да обърна особено внимание на:

1. Осъществяване за първи път в страната на комплексно изследване на провежданите от ОПЛ профилактични прегледи на задължително здравноосигурени лица над осемнадесет годишна възраст в страната и област Плевен.

2. На второ място извеждам приноса за извършване на комплексна оценка на ресурсите за извършените профилактични прегледи и сравняване на показателите, касаещи прегледи при специалист и хоспитализация на здравноосигурени лица с или без извършен профилактичен преглед.

3. Въжен принос са и направените от докторантката предложения за оптимизиране на Програмата за профилактични прегледи.

4. Предложенията за адаптиране софтуера на общопрактикуващите лекари за извършените прегледи и към информационната система на НЗОК са в съзвучие със съвременната политика на няколко правителства за въвеждане на електронно здравеопазване.

Критични бележки:

Докторантката е положила сериозен труд да отстрани слабостите в проекта за дисертация, представен на вътрешната защита. Намален е обемът на дисертацията за сметка на приложенията, коригирана е целта съобразно критичните бележки, направена е корекция и на автореферата. Намален е броят на литературните източници, които не са използвани в дисертацията.

Считам, че дисертацията би могла да бъде подобрена, ако

1. Литературният обзор и разделите в „Резултати и обсъждане” завършват с конкретни и произтичащи от текста изводи.

2. Част от текста, повтарящ данните, описани в приложените графики и таблици отпадне, което би намалило обема на дисертацията.

3. Докторантката конкретно укаже каква част от предложените работни хипотези е доказана в научния труд.

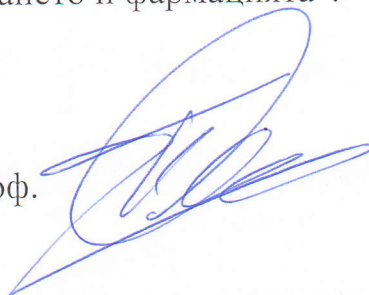
В заключение изразявам своето становище, че д-р Костадинова е положила значителен труд за извършване на детайлно проучване на поставения научен проблем. Изследвани са голям обем нормативни документи и фактори, свързани с прилагане програмата за профилактика. Докторантката се е съобразила със значителна част от направените при

вътрешната защита критични бележки и е представила завършен и добре оформен научен труд. Критичните бележки, направени в тази рецензия не намаляват достойнствата на научното изследване.

Това ми дава основания като член на Научното жури да гласувам положително за присъждане на **д-р Пенка Стефанова Костадинова** на образователна и научна степен „Доктор” по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”.

дата 18.08.2017 г.

проф.

(А. Петков)